

1. תלמוד בבלי מסכת שבת פרק ג : לט., לט.-מ:

מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין, אמרו להם חכמים: אם בשבת - כחמין שהוחמו בשבת, ואסורין ברחיצה ובשתיה. אם ביום טוב - כחמין שהוחמו ביום טוב, ואסורין ברחיצה ומותרין בשתיה... מעשה שעשו אנשי טבריא. מאי רחיצה? אילימא רחיצת כל גופו, אלא חמין שהוחמו בשבת - הוא דאסורין, הא חמין שהוחמו מערב שבת - מותרין? והתניא: חמין שהוחמו מערב שבת, למחר רוחץ בהן פניו ורגליו, אבל לא כל גופו? אלא - פניו ידיו ורגליו. אימא סיפא: ביום טוב - כחמין שהוחמו ביום טוב, ואסורין ברחיצה ומותרין בשתיה. לימא תנן סתמא כבית שמאי; דתנן, בית שמאי אומרים: לא יחם אדם חמין לרגליו אלא אם כן ראוין לשתיה, ובית הלל מתירין! - אמר רב איקא בר חנניא: להשתטף בהן כל גופו עסקינן; והאי תנא הוא, דתניא, לא ישתטף אדם כל גופו, בין בחמין ובין בצונן - דברי רבי מאיר, רבי שמעון מתיר, רבי יהודה אומר: בחמין - אסור, בצונן - מותר. אמר רב חסדא: מחלוקת בכלי, אבל בקרקע - דברי הכל מותר. - והא מעשה דאנשי טבריא בקרקע הוה, ואסרי להו רבנן! - אלא, אי איתמר הכי איתמר: מחלוקת - בקרקע, אבל בכלי - דברי הכל אסור...

אתמר: חמין שהוחמו מערב שבת; רב אמר: למחר רוחץ בהן כל גופו אבר אבר, ושמואל אמר: לא התירו לרחוץ אלא פניו ורגליו. מיתבי: חמין שהוחמו מערב שבת - למחר רוחץ בהן פניו ורגליו, אבל לא כל גופו, תיובתא דרב! - אמר לך רב: לא כל גופו - בבת אחת, אלא אבר אבר. - והא פניו ידיו ורגליו קתני! - כעין פניו ידיו ורגליו....

דאמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: בתחילה היו רוחצין בחמין שהוחמו מערב שבת, התחילו הבלנים להחם בשבת ואומרים: מערב שבת הוחמו, אסרו את החמין והתירו את הזיעה. ועדיין היו רוחצין בחמין, ואומרים מזיעין אנחנו - אסרו להן את הזיעה, והתירו חמי טבריא. ועדיין היו רוחצין בחמי האור, ואומרים בחמי טבריא רחצנו - אסרו להן חמי טבריא והתירו להן את הצונן. ראו שאין הדבר עומד להן - התירו להן חמי טבריא, וזיעה במקומה עומדת.

2. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכו

א: אסור לרחוץ כל גופו, אפי' כל אבר ואבר לבד, אפילו במים שהוחמו מערב שבת, בין אם הם בכלי בין אם הם בקרקע; ואפילו לשפוך המים על גופו ולהשתטף, אסור; אבל מותר לרחוץ בהם פניו ורגליו. הגה: או שאר איברים, כל שאינו רוחץ כל גופו (ב"י בשם הרא"ש פרק תינוקות). והני מילי בחמי האור, אבל בחמי טבריא מותר לרחוץ אפילו כל גופו יחד, ואין צריך לומר בצונן. והא דשרי בחמי טבריא, דוקא בקרקע, אבל בכלי, לא, דאתי לאיחלופי בחמי האור.
ז: הרוחץ בנהר, צריך שינגב גופו יפה כשעולה מהנהר, מפני שלא ישארו המים עליו ויטלטלם ד' אמות בכרמלית, לפי שהעולה מן הרחיצה יש רבוי מים על גופו; אבל ההולך ברשות הרבים ומטר סוחף על ראשו ועל לבושו, לא הקפידו בו.
ח: אדם מותר לטבול מטומאתו בשבת.

3. רי"ף מסכת ביצה דף יא עמוד א

לגאון דקא כתב הכי דההיא דאמרין לא ירחץ אדם כל גופו בשבת בחמין שהוחמו מע"ש דוקא בשבת אבל ביום טוב שרי לרחוץ כל גופו בחמין שהוחמו מע"ש דלאו דבר שחייבין עליו משום שבות ולא משום רשות ולא משום מצוה היא אלא גזירה היא וכי גזרי בשבת אבל ביום טוב לא:

4. רבי עקיבא איגר אורח חיים סימן שז

משמע דמצטער מותר לרחוץ אפי' גופו בחמין שהוחמו מע"ש וקיל יותר משאר שבותים. כיון שהוא רק מכח גזירה

5. שו"ת מהרי"ל סימן קלט

[תשובה] ויפה נוהגות הנשים שאין טובלות שלא בזמנה בלילי שבתות כדמוכח לשון א"י דכתב דקיי"ל טבילה בזמנה מצוה הלכך נשים טובלות בשבת כו'. ונהי דקיי"ל כר"ת דטבילה בזמנה לאו מצוה ואפ"ה טובלות בשבת, ועוד דנשים שלנו טובלות שלא בזמנה מ"מ היכא דאפשר למטבל בחול לא עבדינן בה עובדא לכתחלה משום חשש כמה איסורין, דמהאי טעמא מנהג פשוט שלא לרחוץ בצונן בשבת. וטעמא דשייך למיגזר משום סחיטה ומשום נושא ד' אמות בכרמלית מים שעליו ולאוונטית במקצת נהרות ומשום שיטה גופא וקיסמין

6. תרומת הדשן סימן רנה

מ"מ המנהג הוא לזוהר ולמנוע וא"כ ליכא למימר דאדם נראה כמיקר דהא נזהרים להקיר, ומוכח מילתא דליטבול מכוון ונראה כמתקן. ומטעם זה נראה דנהגו הנשים לזוהר שלא לטבול בשבת כלל וא"כ בעלה בעיר ולא היה אפשר קודם. דבכה"ג הוי טבילת מצוה משום עונה, לפי מאי דנהוג עלמא עתה איסור הרחיצה בנהרות או במקוואות.

7. שו"ת חכם צבי סימן יא

הלכה למעשה אני אומר שאין להן להנשים לטבול בחמין בליל שבת ולא בע"ש שהוא יום שביעי שלהן. אלא תטבולנה בצונן ליל שבת או בהפגת צינתן בלבד עד שלא יקרא עליהן שם חמין או במו"ש ואם א"י בכל האמור יתירו להן לטבול ביה"ש ולא תבאנה לביתן עד הלילה

8. משנה ברורה סימן שכו ס"ק ז

(ז) בחמי האור - לפיכך במקום שנוהגין להחם המקוה צריך לזוהר שלא יהיה רק פושרין דאל"כ אסור לטבול בו

9. פתחי תשובה יורה דעה סימן קצז ס"ק ב

(ב) ליל שבת - ע"י בתש"ו חכם צבי ס"י י"א שאוסר לנשים לטבול בליל שבת בחמין משום דאסור לרחוץ כל גופו בחמין בשבת כמ"ש בא"ח ס"י שכ"ו... וע"י בתש"ו דברי יוסף ס"י ס"ד שהביא דבריו והוא ז"ל בא ללמד זכות על המנהג שנהגו בנות ישראל לטבול בחמין בליל שבת ולבסוף הניח הדבר בצ"ע ע"ש. וע"י בתש"ו נודע ביהודה תניינא חלק א"ח ס"י כ"ד וכ"ה שהוא היה מזהיר להבלנן שיתנו החמין בע"ש למקוה בעוד היום גדול כדי שלכשתחשך לא יהיו רק פושרין ובפושרין שרי רק בחמין אסור

***דלגתי על הדין לענין ע"ש

לדעת קרבן נתנאל (שבת ב, ק), חסד לאברהם (סימן ל, כמובא בשעה"צ שכו, ה) ופתח הדביר (שכו, ח) בשם הרב שם חדש, מותר לטבול במי מקווה חמים בשבת. וכן העידו הרבה אחרונים, שנשים נוהגות לטבול בליל שבת במים חמים (דברי חיים ב, כו, מהר"י עייאש בשו"ת בני יהודה ב, לב, ושו"ת דברי יוסף סד).

שני טעמים נאמרו בזה: לקרבן נתנאל ופתח"ד, טבילה במקוה אינה בכלל גזרת מרחצאות, שגזרו על רחיצה אבל על טבילה במקווה לטהרה לא גזרו (כי גזירת רחיצה מפני החשש שהבלנים יבוא לחמם באיסור, אבל האחראים על טבילת מצווה לא יבואו לחטוא [שבת בשבתו עמ' דש]). וכן בעבר היו טובלים במים קרים, ולכן הגזירה לא חלה על טבילה במקוואות חמים [מנו"א ח"ב י, 173]. ולדעת שו"ת דברי יוסף, מצוות הטבילה במקווה דוחה את האיסור לרחוץ בחמים. ששבות זה קל משאר שבותים (שנאסר רק בשבת ולא ביו"ט, כמובא בשו"ע תקיא, ב, עפ"י הרי"ף והרמב"ם, ומובא במשנה בביצה לו, ב, שכל שחייבים עליו משום שבות בשבת חייבים עליו גם ביו"ט, ומכיוון שלא אסרו ביו"ט רחיצת כל גופו בחמין שהוחמו מערב יו"ט, שמע מינה דחומרא בעלמא הוא ואינו בכלל שבות גמור). ולדעת דברי יוסף טבילה שאין בה מצווה, אינה דוחה את האיסור. אולם לדעת הקרבן נתנאל אין בכלל גזירה במקוואות חמים, ולכן גם טבילת רשות מותרת בחמים.

11. בית יוסף יורה דעה סימן קצט

כתב הכל בו (סי' פו דף נד ע"ד) אני תמה היאך אשה יכולה לטבול בליל שבת ויום טוב והיאך תנצל מסחיטת שער ולכך אני אומר שראויה הטבילה לידחות עד מוצאי שבת ויום טוב ע"כ ואף על פי שהן דברי הראב"ד בספר בעלי הנפש (שער הטבילה עמ' צח) אין לדחות דברי כל הני רבוותא דשרו לטבול ביום טוב ושבת ועוד דהכי משמע בהדיא בריש פרק במה אשה יוצאה (שבת נז.) וחששא דסחיטת שער אינה כלום: שהרי פסק הרמב"ם בפרק ט' מהלכות שבת (ה"א) שאין סחיטה בשער וכתבתי טעמו בטור אורח חיים סימן ש"ל (קד. ד"ה ומ"ש ומ"מ):

12. R. Willig cited the Alter Rebbe as saying he was going to Gan Eden for permitting women going to mikvah on Shabbat in hot water.

13. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכג סעיף ז

מותר להטביל כלי חדש הטעון טבילה, ויש אוסרים. וירא שמים יצא את כולם ויתן הכלי לא"י במתנה ויחזור וישאלנו ממנו, ואין צריך טבילה. הגה: ואם הוא כלי שראוי למלאות בו מים, ימלאנו מים מן המקוה ועלתה לו טבילה

14. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכג סעיף ז

(לו) ימלאנו מים - ואינו מברך דאז אינו מוכח שעושה לשם טבילה

15. ביאור הלכה סימן שכג

*ימלאנו מים - עיין במ"ב משי"כ דאינו מברך הוא ממ"א וקשה לי דא"כ באשה נדה דקי"ל ביו"ד סימן קצ"ז דמותרת לטבול בשבת והטעם משום דנראה כמיקר ואין אחד מן הפוסקים שיאמר דוקא בלי ברכה אח"כ מצאתי קושיא זו בספר ישועות יעקב ויישב משום דמנהגנו לברך אחר הטבילה ע"כ בשעת הטבילה לא מינכר אבל זה דוחק דתינח לרמ"א בסימן ר' ביו"ד אבל להמחבר שם דסתם כשיטת רוב הראשונים וכמעט כולם דס"ל דבכל טבילה מברך קודם הטבילה לבד מטבילת גר משום דאכתי גברא לא חזי ליה לזכיר בסימן קצ"ז בב"י שלו דלא תברך וגם אעיקרא דדינא קשיא לי היאך התיירו למלאות מים על סמך זה מי עדיף מערום דתנן בתרומות פ"א דאינו תורם משום דאינו יכול לברך אך אפשר לדחוק דמיירי דצריך בשבת ואין לו אחר אבל קושיא ראשונה קשה. ולולא דמסתפינא הייתי אומר דמותר לברך בעת שמשקע הכלי בתוך המים ומטבילו וה"ה לענין נדה דמותרת לטבול אף בברכה מקודם לדעת המחבר והטעם משום דכיון דבעצם הטבילה לא מנכר מילתא כלל משום דנראה כרוצה למלאות מים או בנדה משום דנראה כמיקר שוב ממילא לא גזרו רבנן על טבילה כזו וממילא מותר לברך ג"כ משא"כ בכל הני דפריך שם הגמרא בביצה י"ח תינח מים יפים וכו' תינח בימות החמה וכו' עיי"ש בכל הני ההיכר בטבילה גופא דלא נראה כמיקר משא"כ בזה.

16. שו"ת קול גדול למהר"ם חביב טו' פוסק לברך בלחש (בענין כלים ומשמע מדבריו שכך הוא באשה. עיין בטהרת בית ב' עמוד תנח)

17. שו"ת חוות יאיר סימן קפא

ובשבת וי"ט עכ"פ אסורה לטבול ב"פ חנם

18. שו"ת משיב דבר חלק ב סימן לז

אפילו בשבת וי"ט שהביא מע"כ בשם חות יאיר דאסורה לטבול ב' פעמים חנם, אני לא ידעתי מדוע אסור, דאי נימא דעיקר האיסור הוא משום מתקן, פשיטא דאיך טבילות היתרות אין בהם תקון לכ"ע ושרי, ובעיקר הענין ע' מש"כ בהע"ש (סי' צ"ו אות ז), ואין להאריך בזה כאן, והנח לנשי ישראל מנהגן, ואין לגזור ולחדש חדשות שלא נזכרו בראשונים ז"ל.

19. תשובות והנהגות כרך ד סימן פט

קבלתי מכתבו ומביא שיש שאין טובלין בשבת מטומאת קרי, אף דישארו בטומאה ובלבד שלא לטבול בשבת. והדברים תמוהין דהרי איכא דעות מגדולי הקדמונים דס"ל דלא בטלה טבילת עזרא לתפילה, והחשש שיבואו לצאת בעוד שערוה הראש או הזקן ספוגות במים. היינו בעי"ה דוקא שאי אפשר להשפיע עליהם למנוע ולצאת רטוב, אבל מי שיש לו ריח תורה וזהר נראה דצריך לטבול בשבת. והבאתי במק"א עד ראייה שה"חפץ חיים" זצ"ל טבל בצנעא, והא דתלמידי הגר"א לא טבלו, נראה דאז הרגילות היתה שטבלו בנהר חוץ לעיר, וחששו מאיסור טלטול המים [בנהר ושפתו דהוי כרמלית], עד שלא נוגג, ועוד טעמים, משא"כ במקוואות דידן דעד שלא יצא חוצה נוגג רוב המים שבגופו ונספג בבגדיו, אבל בלי ליכנס לטעמים, נראה דבזמננו צריך לטבול ומצוה קעביד, שקדושת שבת כקדושת מקדש וראוי להיות טהור כל השבת. ...

הן אמנם מפורש במעשה רב שלא לטבול בשבת, ותלמידי הגר"א נזהרו בזה וכה נהגו יהודי ליטא, היינו עכ"פ מטבילה בפרהסיא, דאף שהגר"א לא חפץ בטבילה בשב"ק, והורה לטבול במוצאי שב"ק לפני מעריב להקדים טהרתו, מ"מ יש לומר דכל זה בזמנם שהיה צורך למנוע ע"ה מלטבול כדי שלא ייכשלו בסחיטת שער וכו', אבל בזמננו שכבר נהוג הדבר וכל הנהגים בטבילת עזרא טובלין גם בשב"ק, [ורק יחידים איכא הנהגין כהגר"א שלא לטבול בשבת], אין לנו למנוע הטבילה בשב"ק, דאין מכשול לעי"ה וכמ"ש, ולכן נראה שאין למנוע לטבול, ויזהר מסחיטה. (ומה שפירשו שיש גזירת בית המרחץ במקוואות ואסור ליכנס בשבת, צ"ב, דנראה דמיירי במרחץ ממש עם זיעה ולא כמו במקוואות של נו). ועי"ע בח"ב סי' ר', ובספרי מעשה רב החדש סי"ח.